

↑ **ISEÄRALIKU** betoonist nokaga Tartu Ülikooli Narva Kolledž. FOTO: KAIDO HAAGEN

struktuuriga ehedaid betoonpindasid võib näha põrandatel, seintel, lagedel ja piiretel. Betooni on kasutatud mööblitasapindade kujundamisel, kaminat ehitamisel, ka dekoratiivsete disainelementide valmistamisel,” loetleb Järve.

Ent betooniga peab Järve sõnul oskama ümber käia. “Kvaliteetse betoonkonstruktsiooni saavutamine eeldab head betoonisegu ning oskuslikku paigaldust. Kui üks lüli on puudulik, ei saa ka ehitisest asja,” sõnab ta.

Raudbetoonist sõjalaevad. Sageli on betoonkonstruktsioonide puhul kasutusel väljend raudbetoon. “Betonist saab raudbetoon, kui betoonile lisatakse metallarmatuur. Nii sünnib komposiitmaterjal, mille puhul kasutatakse ära betooni ja raudarmatuuri parimad omadused,” selgitab Järve.

Arhitektuuriajaloolane Maris Mändel räägib, et Esimese maailmasõja aegu tehti raudbetoonist suuri sõjalaevu, mõni selline peaks tema sõnul eksponaadina veel kuskil alles olema. “Tore on ka meenutada, et maailmaajaloo üks esimesi raudbetoonobjekte oli tsemmentõrdist ja terasvitstest ehitatud paat, mida Joseph-Louis Lambot 1855. aastal Pariisi maailmanäitusel eksponeeris.

Ühed põnevaimad raudbetoonehiti-

↑ **PÄRNU** Linnaraamatukogu.

sed on Mändeli sõnul kindlasti õhukesed raudbetoonkoorikud. “Eesti saab uhkeldada ühe väga varajase raudbetoonkoorikehitisega – Tallinna vesilennukite angaaridega (1916–1917) –, mis on tõeline oma ajastu insenerikunsti tipp-teos,” sõnab ta ja lisab, et see ei ole siiski maailma esimene raudbetoonkoorik, nagu vahel väidetakse. “Näiteks on teada Münchenis juba 20. sajandi algusest kaks raudbe-

toonkuplit (Müncheni armeemuuseumil 1903 ja anatoomikumil 1905),” ütleb ta.

Tallinna vesilennukite angaarid on Mändeli sõnutsi ehitatud ajal, mil koorikute arvutamise teooria oli alles lapsekingades.

“Tõsisemalt saab raudbetoonkoorikutest rääkida alles 1920ndate lõpust alates ning nende õitseage jäi pigem 1950–60ndatesse, mil üle kogu maail-